

جزوه مثال شعری

سلام بر تو رفیق عزیزم!

از اینکه برای خودت و یادگیریت ارزش قائلی و سراغ این جزوه اومدی خوشحالممم!

این جزوه بهت کمک میکنه وقتی هر سبک رو مطالعه کردی بیای و مثال های زیاد ببینی؛

که هم کامل و جامع مطالب برات جا بیافته هم کاربرد ویژگی ها رو ببینی!

پس پر انرژی برو بریممممم!!!

مدرس: زینب امیدبخش

مشکل از سبک عراقی و خراسانی نیست همه با قافیه عشق مصیبت دارند

ویژگی‌های زبانی سبک‌ها:

ویژگی‌ها	سبک خراسانی
یک) سادگی زبان دو) کمی لغات عربی (به جز اصطلاحات دینی و علمی) و لغات بیگانه در مقایسه با دوره‌های بعد سه) تفاوت تلفظ برخی کلمات مثل هزار و یک چهار) کهنه و مهجور بودن برخی لغات در مقایسه با دوره‌های بعد پنج) استفاده از دو نشانه برای یک متمم (زدش بر زمین بر)	زبانی
ویژگی‌ها	سبک عراقی
یک) حفظ چهارچوب فارسی قدیم شعر و پیدا کردن بعضی ویژگی‌های جدید دو) کم شدن لغات کهنه و قدیمی و بیشتر شدن لغات عربی سه) استفاده از می به جای همی چهار) استفاده بیشتر از در به جای اندر و کم شدن کاربرد کلماتی مثل (ایدون، ایدر، ابا، ابر و مر) پنج) کم شدن کاربرد (مر) در کنار مفعول	زبانی

ویژگی ها

سبک هندی

یک) راه یافتن زبان کوچه و بازار به شعر

دو) گسترش دایره واژگان شعر و حذف لغات ادبی قدیم از صحنه شعر

سه) ورود لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان به حوزه شعر و

ادب

زبانی

چهار) کم شدن کاربرد لغات عربی و رواج لغات ترکی و ضعف زبان فارسی

پنج) واقع گرا بودن زبان سبک هندی

ویژگی ها

دوره بیداری

یک) بارزترین شاخصه زبان: سادگی و روانی

شعر به دلیل موقعیت اجتماعی و انقلابی خود برای مردم قابل فهم بود.

دو) شعر عمومیت یافت و عنوان زبان برنده نهضت در اختیار روزنامه ها قرار گرفت

سه) واژگان: وجود واژگان کهن مثل بادافره، خلیدن، گلخن

گسترش دایره واژگان شعر و ورود واژه های نو و فرنگی از جمله واژه ها و

اصطلاحات انگلیسی، روسی، فرانسوی، ترکی در شعر

چهار) بی توجهی به کاربرد جملات و ترکیب های زبانی

پنج) شتاب شاعران برای سرودن شعر به جهت آگاه سازی مردم و انتشار در روزنامه

دوره معاصر	ویژگی ها
زبانی	یک) لغات و ترکیبات : ورود لغات و ترکیبات امروزی و جدید به شعر دو) دایره واژگان : باز بودن دست شاعر برای استفاده از همه واژه ها سه) زبان شعر : جمله بندی های ساده و چشم گیر بودن سادگی و روانی زبان شعر

دوره انقلاب	ویژگی ها
زبانی	یک) زبان و واژگان: نزدیک بودن زبان و واژگان شعری در قصاید این دوره به سبک خراسانی، افزایش واژگان متناسب با دین، جبهه و جنگ، شهادت، ایثار، وطن دوستی در شعر و نثر، باستان گرایی و علاقه فراوان به استفاده از واژگان کهن دو) ترکیب ها: آشنایی زدایی زبانی و استفاده از ترکیب های بدیع و کم سابقه (علت: روی آوردن به مفاهیم انتزاعی)

ویژگی ها	سبک خراسانی
یک) قالب عمده : قصیده قالب های مسمط، ترجیع بند و مثنوی کم کم شکل گرفت در اواخر دوره رواج قالب غزل دو) استفاده از آرایه های ادبی در حد اعتدال سه) قافیه و ردیف ساده چهار) استفاده از تشبیه حسی در توصیف پدیده ها	ادبی

ویژگی ها	سبک عراقی
یک) رواج بیشتر غزل و تثبیت جایگاه تخلص در آن تخلص: آوردن نام شاعر در بیت مخصوصا بیت های پایانی دو) توجه بیشتر به علوم ادبی از جمله بیان و بدیع (استفاده بیشتر از آرایه های ادبی) سه) خارج شدن شعر از دربار و از رونق افتادن قصیده و رواج غزل عاشقانه و عارفانه	ادبی

ویژگی ها	سبک هندی
یک) کاربرد بدیع و بیان به صورت طبیعی و تصادفی آرایه ها: تشبیه، تلمیحات رایج، حسن تعلیل، حس آمیزی، تمثیل، اسلوب معادله دو) قالب عمده: غزل سه) استفاده از ردیف های طولانی و خوش آهنگ مانند خواهم شدن، می شود پیدا، می برد مرا، دیگر است...	ادبی

ویژگی ها	دوره بیداری
یک) قالب های شعری: کم و بیش مانند گذشته، در شعر بهار و ادیب الممالک توجه به قصیده و مثنوی دو) آرایه های ادبی: پایبندی کمتر شاعران کوچه و بازار و به آرایه های ادبی و سنت های ادبی سه) تخیل: در نظر داشتن تخیلات سرایندگان پیشین چهار) موسیقی و عروض: پایبندی شاعران سنت گرا به سنت های ادبی گروهی به زبان کوچه و بازار شعر می سرودند و پایبندی و التزام کمتری به سنت ها ادبی داشتند	ادبی

دوره معاصر	ویژگی ها
ادبی	یک) آرایه های ادبی: ورود آرایه های بیانی و بدیعی به صورت طبیعی دو) قالب: پر کاربرد بودن قالب های سنتی ، قالب نیمایی و سپید سه) ابهام و معنی گریزی: پسندیده بودن ابهام و معنی گریزی در شعر چهار) صور خیال: جدید و نو بودن صور خیال پنج) نماد: گرایش بیشتر به نماد در تصاویر شعری شش) وزن: انتخاب وزن متناسب با لحن طبیعی گفتار و زبان شعر

دوره انقلاب	ویژگی ها
ادبی	یک) قالب: در دهه چهل و پنجاه شعر نیمایی مورد توجه روشنفکران بود بعد از پیروزی انقلاب ، قالب های سنتی (غزل و قصیده) دو) تقلید: از سبک عراقی و خراسانی و تمایل آن ها در شعر سنتی سه) خیال: گرایش به خیال بندی که موجب نزدیک شدن شعر این دوره به شعر صائب و بیدل می شود. چهار) تمثیل و نماد گرایی : در ابتدا استفاده کمتر از تمثیل و نماد الهام از فرهنگ اسلامی و راه پیدا کردن تمثیل و نماد

ویژگی فکری سبک ها:

ویژگی ها	سبک خراسانی
یک) غلبه روح شادی و نشاط و خوش باشی دو) واقع گرایی و توصیفات طبیعی ، ساده، محسوس و عینی سه) معشوق عمدتاً زمینی چهار) غلبه روح حماسه بر ادبیات پنج) اشعار ساده و پندآموز و اندرزگونه این دوره ...ساده و دارای جنبه عملی و دستوری شش) مضمون عمده اشعار: حماسه، مدح، اندرز هفت) سادگی فکر و کلام (عدم وجود پیچیدگی های حکمی و فلسفی و عرفانی)	فکری

ویژگی ها	سبک عراقی
یک) فکر در این دوره با تأثیرپذیری از مسائل سیاسی و اجتماعی دستخوش تغییر شد؛ مثلاً معشوق برخلاف سبک خراسانی که زمینی و دست یافتنی بود در این دوره متعالی میگردد تا آنجا که گاه با معبود یکی میشود. دو) توجه به امور اخروی رواج تصوف و اندیشه ها مثل بی اعتباری دنیا و اعتقاد به قضا و قدر در نتیجه حمله مغول و خدشه دار شدن غرور احساسات ملی ایرانیان سه) پرهیز از زهد ریایی توجه به صفا و پالایش درون ، برتری عشق بر عقل و...	فکری

ویژگی ها	سبک هندی
یک) معنی گرا بودن شعر استفاده از هر چیز در عالم طبیعت یا ذهن هیچ مضمونی نیست که در شعر صائب نیامده باشه؛ گل قالی، تندباد، تبخال دو) خلاصه شدن شعر سبک هندی در یک بیت طول و عرض معنا، بیشتر از یک بیت نیست و تحسین را در حد همان بیت بر می انگیزد سه) مضمون یابی و ارائه خیال خاص و معنی برجسته یافتن فکری جزئی اما تازه و نگفته و بیان آن به صورت اعجاب انگیز	فکری

ویژگی ها	دوره بیداری
یک) آزادی: مترادف با دموکراسی غربی دو) وطن: وارد شدن به شعر با مفهوم سرزمینی که مردم دارای اشتراکات قومی و فرهنگی و زبانی هستند سه) قانون: بنیادی ترین تفکر و خواست مشروطه خواهان چهار) تعلیم و تربیت جدید: با ظهور مطبوعات و گسترش آن: افزایش آگاهی عمومی پنج) توجه به مردم: بارز ترین ویژگی های ادبیات دوره بیداری شش) دانش و فنون نوین: ضرورت های اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی باعث توجه به دانش ها و فنون جدید	فکری

ویژگی ها	دوره معاصر
یک) معشوق: زمینی بودن معشوق در ادبیات معاصر دو) مخاطب شعر: عامه مردم سه) تفکر شاعر: زمینی بودن تفکر شاعر چهار) موضوع: محدود نبودن موضوع شعر و آزاد بودن شاعر برای انتخاب موضوع ، مفاهیم مورد نظر شاعران شامل مفاهیم خصوصی ، سیاسی و اجتماعی ، کم بودن مدح، ذم ، هجو پنج) لحن: صمیمانه و متواضع بودن شعر	فکری

ویژگی ها	دوره انقلاب
یک) مفاهیم و مضامین: مفاهیم و مضامین اسلامی به ویژه فرهنگ عاشورایی فرهنگ دفاع مقدس روی آوردن به مفاهیم انتزاعی دو) وجود روح و حماسه و عرفان در شعر: غلبه بعد زمینی در حماسه ، غلبه بعد آسمانی در عرفان تلفیق حماسه و عرفان در غزل حماسی انقلاب	فکری

سبک خراسانی:

۱. یکی دایه بودش به کردار شیر / بر پهلوان اندر آمد دلیر

* شعر حماسی، دو نشانه برای یک متمم (بر پهلوان اندر)

۲. مر او را به فرزند بر مژده داد / زبان برگشاد آفرین کرد یاد

* وجود مر تأکیدی، دو نشانه برای یک متمم (به فرزند بر)

۳. یکی کاخ بد تارک اندر سماک / نه از دسترنج و نه از سنگ و خاک

* وجود کلمه های کهند بد، تارک، سماک

۴. چو سیمرغ را بچه شد گرسنه / به پرواز بر شد بلند از بنه

* دو نشانه برای یک متمم (به پرواز بر)

۵. ز تو بد سگالان همیشه نژند / بمان همچین جاودان زورمند

* کلمه کهن بد سگالان، نژند

۶. همی گفت ای برتر از جایگاه / ز روشن روان و ز خورشید و ماه

* وجود کلمه همی

۷. شکاری که نازک تر آن برگزید / که بی شیر مهمان همی خون مزید

* وجود کلمه همی

۸. دلش کرد پدرام و بر داشتش / گرازان به ابر اندر افراشتش

* وجود کلمه های کهن پدرام، گرازان، اندر

۹. تنش پیلوار و رخس چون بهار / پدر چون بدیدش بنالید زار

* وجود کلمه کهن پیل

۱۰. که بیچارگان را همی یاوری / به نیکی همه داوران را داوری

* وجود کلمه همی

سبک عراقی:

ز دو دیده خون فشانم ز غمت شب جدایی / چه کنم که هست و این ها گل باغ آشنایی

**مفهوم غم و فراق و ناراحتی*

به قمار خانه رفتم همه پاک باز دیدم / چو به صومعه رسیدم همه زاهد ریایی

**مفهوم زهد ریایی*

همه عمر بر ندارم سر از این خمار مستی / که هنوز من نبودم که تو در دلم نشستی

**معشوق زمینی؛ چون گفته هنوز من به دنیا نیومدم و عاشق تو بودم*

چو زمام بخت و دولت نه به دست جهد باشد / چه کند اگر زبونی نکند و زیر دستی

**مفهوم قضا و قدر ، چیزی دست انسان نیست همش تقدیر!*

ابر می بارد و من می شوم از یار جدا / چون کنم دل به چنین روز ز دلدار جدا

**مفهوم غم و فراق و ناراحتی*

دیده ام بهر تو خونبار شد ای مردم چشم / مردمی کن مشو از دیده خون بار جدا

**مفهوم غم و فراق و ناراحتی*

سرو چمان من چرا میل چمن نمیکند / همدم گل نمی شود یاد سمن نمیکند

**مفهوم غم و فراق، وجود آرایه های مختلف*

جام می و خون دل هر یک به کسی دادند / در دایره قسمت اوضاع چنین باید

**مفهوم قضا و قدر*

چه کرده ام که به یک بارم از نظر بفکندی / نهال کین بنشاندی و بیخ مهر بکندی.

**مفهوم غم و ناراحتی / نهال کین و بیخ مهر اضافه تشبیهی*

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود / کان شاهد بازاری وین پرده نشین باشد.

**مفهوم قضا و قدر؛ میگو حکم ازلی بوده که گلاب و گل ، یکیشون مورد تعریف و*

تمجید یکشون از دیده ها پنهان

سبک‌بندی:

گر ندهد باغبان ، رخصت گشت چمن / من که به خواری خوشم ، سایه دیوار هست
آن چه مراد من است ، خارج است از رنگ و بو / ورنه گل زرد و سرخ در همه گلزار و هست
*دوبیت بالا: مربوط به سبک وقوع / اشاره به جزییات روابط عاشق و معشوق

روزی که شد به نیزه سر آن بزرگوار / خورشید سر برهنه بر آمد ز کوهسار
* بیت از محتشم کاشانی در مورد امام حسین (ع)

آن خیمه ای که گیسوی حورش طناب بود / شد سرنگون ز باد مخالف حباب وار
* بیت از محتشم کاشانی در مورد واقعه عاشورا

فصل گل روی تو جوان ساخت جهان را / حسن تو ازین باغ برون کرد خزان را
*وجود آرایه حسن تعلیل : یعنی آوردن یک دلیل غیر واقعی

بر طاق ما کار چنین تنگ مگیرید/ای خوش کمران تنگ مبندید میان را

**تصویر سازی جدید و آوردن مضمون های ابداعی*

بر سراپای دلاویزت نمی پیچم چو زلف /قانعم زان هر دو لب یک بوسه بس باشد مرا

**آوردن مضمون های پیچیده و خیال انگیز و سرشار از ابهام*

دوره سیداری:

افسوس که صاحب نفسی پیدا نیست / فریاد، که فریادرسی پیدا نیست

بس لابه نمودیم و کس آواز نداد / پیداست که در خانه کسی پیدا نیست

* اشاره به خالی بودن ایران از افراد شایسته و لایق

یک مرغ گرفتار در این گلشن ویران / تنها به قفسی ماند هزاران همه رفتند

* انسان های خوب و دلسوز زمانه همه کشته شدن و شاعر تنها مانده

از خون جوانان وطن لاله دمیده / وز ماتم سرو قدشان سرو خمیده

* اشاره به مفهوم وطن به معنی یه سرزمین مشترک

ای خطه ایران مهین، ای وطن من / ای گشته به مهر تو عجین جان و تن من

* اشاره به مفهوم وطن به معنی یه سرزمین مشترک

گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم / خاک وطن چو رفت چه خاکی به سر کنم

* اشاره به مفهوم وطن دوستی و فدا کردن جان در راه وطن

دوره معاصر:

سر و همسر نگرفتم که گرو بود سرم / تو شدی مادر و من با همه پیری پسر

تو جگر گوشه هم از شیر بریدی و هنوز / من بیچاره همان عاشق خونین جگرم

** لغات کاملاً امروزی، معشوق زمینی، لحن شاعر صمیمانه*

فُتنوس، مرغ خوشخوان، آوازه ی جهان،

آواره مانده از وزش بادهای سرد،

بر شاخ خیزران،

بنشسته است فرد

** سادگی و روانی شعر، وجود ابهام و معنی گریزی در شعر*

سلامت را نمی خواهند پاسخ گفت

سرها در گریبان است

کسی سر بر نیارد کرد پاسخ گفتن و دیدار یاران را

نگه جز پیش پا را دید، نتواند

که ره تاریک و لغزان است

** وجود ابهام و معنی گریزی در شعر*

دوره انقلاب:

و قاف

حرف آخر عشق است

آنجا که نام کوچک من
آغاز می شود

* آشنایی زدایی زبانی و روی آوردن به مفاهیم انتزاعی

این روزها که می گذرد

شادم

این روزها که می گذرد

شادم

که می گذرد

این روزها

شادم

که می گذرد

*سادگی و روانی شعر ، آشنایی زدایی

پیش از تو آب معنی دریا شدن نداشت /شب مانده بود و جرئت فردا شدن نداشت

*وجود خیال بندی که شعر رو به شعر صائب و بیدل نزدیک میکنه

برخیز که نور ناب را بنویسیم / آینه‌ترین کتاب را بنویسیم

برخیز به خط روشن آزادی / منظومه انقلاب را بنویسیم

*اشاره به مضمون انقلاب و آزادی

ایستاد امیدبخش